

Grzegorz Suliński

Uniwersytet Jagielloński, Polska

grzegorz.sulinski@uj.edu.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1159-3951>

Zarząd udziałami dziecka w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

Management of a Child's Shares in a Limited Liability Company

Abstract: A minor may possess property. The management of such property takes place under the regime of the Family and Guardianship Code (krio), which subjects the management activities exceeding the scope of ordinary management to the control of the guardianship court. Due to the development of the market economy, in many cases shares in the share capital of a limited liability company become the child's property. Actions within the scope of exercising the child's shareholding rights in a limited liability company require the prior consent of the guardianship court. Such a solution does not provide adequate protection of the child's property, because the guardianship court does not have instruments allowing it to actually monitor the economic legitimacy of the actions taken. It also does not meet the requirements of the modern company transactions, which, in consequence, may lead to violation of the child's financial interest. There is a need, therefore, to consider the possibility of changing the current model of managing the child's shares in a limited liability company. It seems that the change could be aimed at entrusting the management of shares to a person who has knowledge and skills in terms of functioning of commercial companies and is monitored by the guardianship court, which would periodically evaluate the economic effectiveness of the management actions taken by that person.

Keywords: activity exceeding the scope of ordinary management, child's interest, management of a child's property, minor, shares in a limited liability company

Słowa kluczowe: czynność przekraczająca zwykły zarząd, interes dziecka, zarząd majątkiem dziecka, małoletni, udziały w spółce z o.o.

Wprowadzenie

Osoba małoletnia posiada zdolność prawną¹. Uczestnicząc w obrocie prawnym, może zatem nabywać – na podstawie czynności lub zdarzeń prawnych – prawa czy też stawać się podmiotem obowiązków, tworząc w ten sposób swój majątek. Doświadczenie obrotu prawnego charakterystycznego dla gospodarki rynkowej wskazuje, że przypadki posiadania przez osoby małoletnie majątku są stosunkowo częste. Jednocześnie – z uwagi na brak zdolności do czynności prawnych bądź też posiadanie jej w ograniczonym zakresie – osoba małoletnia nie może w pełni samodzielnie podejmować czynności związanych z zarządaniem posiadanego przez nią majątku². Okoliczność ta rodzi pytanie o sposób zarządu tym majątkiem. Ustawodawca przewidział stosowne regulacje służące określeniu zasad, wedle których odbywa się zarząd majątkiem osoby małoletniej. Zarząd ten sprawowany jest – co do zasady – przez jej rodziców według reguł określonych w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy³.

W realiach gospodarki rynkowej istotną rolę odgrywają spółki prawa handlowego⁴. Stanowią one podstawowe formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej. Osoby małoletnie zyskują zatem w wielu przypadkach – zwłaszcza w drodze dziedziczenia – status wspólników tych spółek⁵. Wstąpienie

1 Zob. M. Pazdan, (w:) System Prawa Prywatnego, t. 1: Prawo cywilne – część ogólna, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 949.

2 Na temat braku zdolności do czynności prawnych i ograniczonej zdolności do czynności prawnych zob. szerzej M. Pazdan, (w:) System..., *op. cit.*, s. 981–991.

3 Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 – dalej przywoływana jako k.r.o. Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznanymi, ustanawia się – zgodnie z przepisem art. 94 § 3 k.r.o. – dla dziecka opiekę. W takim przypadku – na zasadzie art. 155 § 1 k.r.o. – pieczę nad osobą i majątkiem małoletniego sprawuje opiekun. Stosownie do treści przepisu art. 156 k.r.o. powinien on uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszystkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego.

4 Krąg spółek prawa handlowego określony został w przepisie art. 1 § 2 ustawy z dnia 15 września 2001 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm. – dalej przywoływana jako k.s.h.), obejmując spółkę jawną, spółkę partnerską, spółkę komandytową, spółkę komandytowo-akcyjną, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, prostą spółkę akcyjną oraz spółkę akcyjną. Zauważyć należy, że specyfika spółki partnerskiej, która może być utworzona przez wspólników wyłącznie w celu wykonywania wolnego zawodu, wyłącza możliwość uczestnictwa w niej osoby małoletniej.

5 Zob. A. Herbet, (w:) System Prawa Prywatnego, t. 17 A: Prawo spółek kapitałowych, red. S. Sołtyński, wyd. 2, Warszawa 2015, s. 401. W przypadku spółki jawnej śmierć wspólnika skutkuje – na zasadzie art. 58 § 1 pkt. 4 k.s.h. – rozwiązaniem spółki, przy czym umowa spółki może stanowić, zgodnie z przepisem art. 60 k.s.h., że w miejsce zmarłego wspólnika wstępują jego spadkobiercy (zob. W. Pyziół, (w:) W. Pyziół, I. Weiss, A. Szumański, Prawo spółek, Warszawa 2014, s. 77). Rozwiązanie to odnosi się zasadniczo – na podstawie art. 89 k.s.h. – także do spółki partnerskiej oraz komandytowej przy zastrzeżeniu, że śmierć komandytariusza nie skutkuje, stosownie do art. 103 § 1 k.s.h. w zw. z art. 124 k.s.h., rozwiązaniem spółki. W przypadku śmierci jedynego komple-

osoby małoletniej do spółki prawa handlowego skutkuje koniecznością wykonywania przysługujących jej z tytułu uczestnictwa w spółce praw z uwzględnieniem regulacji k.r.o. odnoszącej się do zarządu składnikami jej majątku, jakimi w przypadku spółek osobowych staje się ogół praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej⁶, a w przypadku spółek kapitałowych udziały w kapitale zakładowym spółki z o.o. albo też akcje prostej spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest zagadnienie zarządu składnikiem majątku dziecka w postaci udziałów w kapitale zakładowym spółki z o.o. Uwagi obejmą jedynie ten typ spółki z uwagi na fakt, że problematyka wykonywania praw udziałowych dziecka przez rodziców w ramach zarządu majątkiem małoletniego na gruncie spółki z o.o. pozostaje w znacznej mierze tożsama z problematyką wykonywania praw udziałowych z akcji. Ograniczenie to umożliwi zatem uniknięcie zbędnych powtórzeń. Jednocześnie analiza przedmiotowego zagadnienia na gruncie spółki kapitałowej może być w znacznym stopniu odnoszona do kwestii wykonywania praw w spółkach osobowych. Dlatego też nie będą one przedmiotem dalszych uwag. Celem wywodów jest dokonanie oceny przystawalności przepisów k.r.o. regulujących zarząd majątkiem dziecka do wymogów współczesnego obrotu spółkowego w zakresie wykonywania uprawnień związanych z udziałem w spółce z o.o. Teza artykułu zasadza się na twierdzeniu, że przepisy te nie spełniają swej funkcji w postaci zapewnienia sprawnego i efektywnego zarządu majątkiem dziecka w formie udziałów w spółce z o.o.

Podjmując próbę weryfikacji zasadności powyższej tezy, w pierwszej kolejności należy przedstawić zasady zarządu majątkiem małoletniego. Następnie omówiony zostanie zakres czynności podejmowanych w związku z wykonywaniem praw udziałowych w spółce z o.o. Przedmiotem kolejnych uwag będzie charakter prawny tych czynności w kontekście dopuszczalności uznania ich za czynności zarządu majątkiem małoletniego. Zestawienie regulacji dotyczących wykonywania praw udziałowych z regulacjami dotyczącymi zarządu majątkiem dziecka pozwoli na przeprowadzenie analizy zmierzającej do ustalenia, czy aktualna regulacja k.r.o. z zakresu zarządu majątkiem dziecka stanowi instrument prawny zapewniający należytą ochronę majątku małoletniego w kontekście jego uczestnictwa w spółce z o.o. Analiza ta pozwoli na wyprowadzenie wniosków, które staną się udziałem końcowej części opracowania.

Podjęta problematyka ma istotne znaczenie zarówno teoretyczne jak i praktyczne. Wskazać należy, że rozważane zagadnienie powstaje na styku dwóch gałęzi

mentariusza spółki komandytowo-akcyjnej spółka – na zasadzie art. 148 § 1 pkt. 4 k.s.h. – ulega rozwiązaniu (zob. A. Szumański, (w:) W. Pyzioł, I. Weiss, A. Szumański, *Prawo spółek*, Warszawa 2014, s. 237.) Śmierć wspólnika spółki kapitałowej co do zasady skutkuje wstąpieniem w jego miejsce spadkobierców.

6 Na temat pojęcia ogółu praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej zob. szerzej S. Sołtysiński, (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. I: *Przepisy ogólne. Spółki osobowe. Komentarz do artykułów 1–150*, Warszawa 2012, s. 203–204.

prawa, tj. prawa spółek oraz prawa rodzinnego. Styk ten już sam w sobie rodzi wiele wątpliwości interpretacyjnych, które wymagają rozstrzygnięcia. W ujęciu praktycznym problem jest doniosły, albowiem – wraz z rozwojem w naszym kraju gospodarki rynkowej – dotyczy coraz większej grupy osób, wpływając na sytuację prawną nie tylko dzieci oraz ich rodziców, ale także spółek kapitałowych oraz niejednokrotnie ich kontrahentów. Mimo tej doniosłości problematyka zarządu udziałami w kapitale spółki z o.o. nie stała się dotychczas przedmiotem szerszego zainteresowania zarówno doktryny, jak i orzecznictwa. Istnieje zatem niewątpliwa potrzeba szerszego na nią spojrzenia. Uwagi opracowania skupią się na prawie polskim z wykorzystaniem metody dogmatycznej oraz elementów metody prawnoporównawczej. Nastąpią w nim bowiem odniesienia do prawa obcego w zakresie niezbędnym dla oceny rozwiązań polskich oraz sformułowania propozycji ewentualnych ich zmian.

1. Pojęcie zarządu majątkiem dziecka oraz zasady jego sprawowania

1.1. Zarząd majątkiem dziecka według prawa polskiego

Sprawowanie pieczy nad majątkiem dziecka stanowi – na zasadzie art. 95 § 1 k.r.o. – zarówno obowiązek, jak i prawo rodziców posiadających władzę rodzicielską⁷. Rozwinięcie tej regulacji następuje w przepisie art. 101 k.r.o. Ustawodawca wskazuje w nim, że rodzice są obowiązani sprawować zarząd majątkiem dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską z należytą starannością. Ustawa nie definiuje przy tym pojęcia zarządu. W doktrynie wskazuje się, że obejmuje ono zarówno czynności faktyczne, prawne, jak i procesowe dotyczące majątku dziecka⁸. Zauważyć jednak należy, że rozumienie pojęcia zarządu majątkiem dziecka nie jest jednolite. Szymon Romanow podnosi bowiem, że czynność zarządu majątkiem dziecka obejmuje działanie w obszarze administrowania oraz kierowania całokształtem sfery prawnej dziecka według kryterium jego interesu ekonomicznego. Działanie to może przybierać postać jedynie czynności prawnej, podczas gdy czynności faktyczne powinny być kwalifikowane jako sprawowanie pieczy nad majątkiem dziecka⁹.

7 Zob. K. Gromek, Granice władzy rodzicielskiej, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 8, s. 425 i n.; A. Fiutak, Odpowiedzialność rodziców za brak opieki nad dziećmi, „Studia Prawnicze KUL” 2018, nr 4 (76), s. 19–20.

8 Tak G. Jędrejek, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany. Komentarz do art. 101, LEX/el 2019; P. Wicherek, (w:) M. Fras, M. Habdas (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Komentarz do art. 101, System Informacji Prawnej Lex; K. Gromek, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2020, wyd. 7, Komentarz do art. 101 KRO, Legalis; J. Gajda, (w:) K. Pietrzykowski (red.) Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2021, wyd. 7, Komentarz do art. 101 KRO, Legalis; J. Słyk, (w:) K. Osajda (red.) Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2020, wyd. 8, Komentarz do art. 101 KRO, Legalis.

9 Tak S. Romanow, Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2021, nr 1, s. 143–144.

Nakładając na rodziców prawo i obowiązek sprawowania zarządu majątkiem dziecka, ustawodawca – dążąc do zapewnienia ochrony interesów dziecka¹⁰ – nie pozostawia tej sfery ich wyłącznemu uznaniu. Wyrazem ograniczenia swobody rodziców w sprawowaniu zarządu jest regulacja przepisu art. 101 § 3 k.r.o. Wynika z niej, że istnieje kategoria czynności zarządu, których dokonanie – bezpośrednio przez rodziców jako przedstawicieli ustawowych oraz przez dziecko za zgodą rodziców¹¹ – możliwe jest jedynie po uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego. Są to czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu, przy czym ocena, czy dana czynność należy do takiego zakresu, wymaga oceny dokonanej z uwzględnieniem okoliczności faktycznych konkretnego przypadku¹². W orzecznictwie wskazano jedynie ogólne przesłanki służące ocenie charakteru czynności zarządczej, wskazując, że należy do nich ciężar gatunkowy i wartość przedmiotu dokonanej czynności, jej skutki dla majątku dziecka¹³. Należy także mieć na uwadze dobro dziecka i ochronę jego interesów życiowych¹⁴. Zgłoszono także pogląd, w myśl którego do katalogu czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu należą te wszystkie czynności, które stanowią – nawet tylko hipotetycznie – zagrożenie dla interesów majątkowych dziecka¹⁵. Paulina Czemieli i Katarzyna Siemion podniosły, że na gruncie zarządu udziałami dziecka w spółce z o.o. czynnościami przekraczającymi zwykły zarząd jest na przykład zbycie udziałów, podjęcie uchwał o podziale zysku spółki, a także wszystkie czynności wpływające na sytuację majątkową małoletniego¹⁶. Dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu bez zgody sądu opiekuńczego skutkuje jej nieważnością jako sprzecznej z prawem¹⁷.

10 Tak G. Jędrejek, *Kodeks..., op. cit.*

11 *Ibidem.*

12 Zob. P. Wicherek, (w:) M. Frasz, M. Habdas (red.), *Kodeks..., op. cit.*; R. Zegadło, *Zarząd majątkiem dziecka*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 18, s. 15 i n.

13 Katalog przesłanek warunkujących kwalifikację czynności zarządu majątkiem dziecka jako czynność zwykłego zarządu lub przekraczającą zwykły zarząd sformułował Szymon Romanow; zob. S. Romanow, *Zarząd..., op. cit.*, s. 145 i n.; zob. także K. Gołębiowski, (w:) J. Jeziory, K. Zagrobelny (red.), *Uwagi dotyczące zarządu majątkiem dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską. Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego: księga pamiątkowa ku czci doktora Józefa Kremisa i doktora Jerzego Strzebińczyka*, Wrocław 2019, s. 67

14 Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2000 r., I CKN 319/00, LEX nr 536776; R. Zegadło, *Zarząd..., op. cit.*, s. 15 i n.

15 Tak P. Wicherek, (w:) M. Frasz, M. Habdas (red.), *Kodeks..., op. cit.*, J. Słyk, (w:) K. Osajda (red.), *Kodeks..., op. cit.*

16 P. Czemieli, K. Siemion, *Zasady dziedziczenia udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością przez małoletniego spadkobiercę*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2017, vol. 22, nr 3, s. 82–83.

17 Tak P. Wicherek, (w:) M. Frasz, M. Habdas (red.), *Kodeks..., op. cit.*; G. Jędrejek, *Kodeks..., op. cit.*; J. Gajda, (w:) K. Pietrzykowski (red.) *Kodeks..., op. cit.*; J. Słyk, (w:) K. Osajda (red.), *Kodeks..., op. cit.*

Tryb postępowania w przedmiocie udzielenia zgody na dokonanie czynności zarządu majątkiem dziecka przekraczającej zakres zwykłego zarządu regulowane jest przepisem art. 583 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego¹⁸. Wnioskodawcą może być jeden z rodziców, przy czym ustawa nakazuje wysłuchanie drugiego. Postanowienie rozstrzygające sprawę staje się skuteczne z chwilą jego uprawomocnienia. Jeśli na podstawie udzielonego zezwolenia powstały skutki prawne względem osób trzecich, to postanowienie zawierające zgodę nie może zostać zmienione ani uchylone. Zauważyć należy, że regulacja k.p.c. dotycząca postępowania w przedmiocie udzielenia zgody jest stosunkowo ogólna. Stanowi bowiem jedynie o udzieleniu zgody, nie precyzując bliżej jej zakresu. W konsekwencji powstaje wątpliwość odnośnie do dopuszczalnego zakresu udzielanej zgody. W doktrynie wskazuje się, że może ona mieć charakter ogólny, jeśli jest potrzebna do prowadzenia gospodarstwa lub przedsiębiorstwa. Nie oznacza to jednak dopuszczalności braku oznaczenia czynności, których dotyczy. Czynności te muszą podlegać konkretyzacji poprzez wskazanie ich kategorii lub warunków dokonywania¹⁹. Zgłoszono jednakże pogląd odmienny, w myśl którego udzielenie generalnego zezwolenia na dokonywanie skonkretyzowanych czynności nie jest dopuszczalne²⁰.

1.2 Zarząd majątkiem dziecka według ustawodawstw obcych

Przegląd ustawodawstw obcych dotyczących zarządu majątkiem dziecka pozwala na wyodrębnienie dwóch modeli regulacji tego zagadnienia. Według pierwszego z nich kwestia zarządu majątkiem dziecka pozostaje wyłączną domeną rodziców jako przejaw ich władzy rodzicielskiej. Podejmowanie czynności zarządu nie podlega kontroli sądowej. Rozwiązania takie obowiązują w Anglii oraz Walii²¹. W Danii ograniczenia doznają tylko czynności dotyczące nieruchomości²². Wymagają one zgody udzielanej w postępowaniu administracyjnym. Z kolei w systemie szwajcarskim na władzę rodzicielską składają się prawa i obowiązki, które nie podlegają ograniczeniom i których nie można się zrzec²³. Na rodziców nałożono obowią-

18 Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm. – dalej przywoływana jako k.p.c.

19 Tak P. Wicherek, (w:) M. Frasz, M. Habdas (red.), *Kodeks...*, *op. cit.*; K. Gołębiowski, (w:) *Uwagi...*, *op. cit.*, s. 65; J. Słyk, (w:) K. Osajda (red.) *Kodeks...*, *op. cit.*; J. Gajda, (w:) K. Pietrzykowski (red.) *Kodeks...*, *op. cit.*; R. Zegadło, *Zarząd...*, *op. cit.*, s. 15 i n.

20 Tak G. Jędrejek, *Kodeks...*, *op. cit.*

21 N. Lowe, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), *European Family Law in Action*, vol. III: Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005, s. 208.

22 I. Lund-Andersen, Ch. Jeppesen-de Boer, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), *European...* *op. cit.*, s. 1.

23 H. Hausheer, C. Achermann-Weber, S. Wolf, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), *European...* *op. cit.*, s. 17.

zek działania, mając na uwadze najlepszy interes dziecka w szczególności w zakresie zarządzania jego majątkiem²⁴.

Drugi model zasadza się na ingerencji sądu rodzinnego oraz instytucji administracji państwowej w proces zarządu majątkiem dziecka. Ingerencja ta przyjmuje różne postaci, począwszy od generalnego wymogu uzyskania zgody na czynności przekraczające zwykły zarząd, przy czym poszczególne ustawodawstwa bądź nie określają kryteriów uznania czynności za wymagającą uzyskania zgody, bądź też je formułują po wyraźne wskazanie czynności, których dokonanie wymaga zgody. Regulacja włoska mówi o konieczności uzyskania zgody na czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu, co nie dotyczy jednak sytuacji nagłych oraz czynności w oczywisty sposób korzystnych dla dziecka²⁵. W Austrii sąd nadzoruje zarząd majątkiem dziecka o znacznej wartości, której ustalenie pozostaje elementem dyskrecjonalnej władzy sędziego. Zauważyć należy, że termin „majątek znacznej wartości” nie ma ustawowej definicji i jego interpretacja podlega wyłącznie swobodzie sędziowskiej²⁶. Dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd wymaga zgody sądu, przy czym ustawa do kręgu takich czynności zalicza w szczególności nabycie, sprzedaż lub likwidację przedsiębiorstwa lub spółki, a także jej przekształcenie²⁷. Co więcej, sąd jest zobowiązany monitorować administrację majątku małoletniego, w ramach czego uprawniony jest do uzyskiwania informacji od firm kredytowych, zlecania sporządzania szacunków i bilansów majątku, jak również do blokowania kont bankowych. Może również wydawać nakazy przechowywania dokumentów i rzeczy ruchomych²⁸.

W Belgii enumeratywnie wskazane czynności dotyczące majątku dziecka wymagają zgody sędziego pokoju²⁹, podobnie jak i we Francji, w której co do zasady dla zarządu majątkiem wystarcza zgoda obydwójga rodziców, z wyjątkiem sprzedaży przedsiębiorstwa lub nieruchomości, na co musi wyrazić zgodę sąd rodzinny³⁰. Niemiecki kodeks cywilny (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) enumeratywnie wylicza czynności, w których wymagana jest uprzednia zgoda sądu rodzinnego. Zostały one podzielone na dwie kategorie. Pierwsza traktuje o czynnościach dotyczących nieruchomości oraz statków, druga odnosi się do pozostałych czynności, tj. przyjęcia lub

24 Zob. art. 301 § 1 i § 2 oraz art. 318 ust. 1 Schweizerisches Zivilgesetzbuch (ZGB), www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de (29.11.2021).

25 Zob. art. 320 i n. Codice civile, www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.regio:1942-03-16;262!vig= (29.11.2021).

26 M. Roth, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European...*, *op. cit.*, s. 219.

27 Zob. S. Romanow, *Zarząd...*, *op. cit.*, s. 130–131.

28 Tak § 133 Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG), www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003047 (28.11.2021).

29 Zob. W. Pintens, D. Pignolet, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European...*, *op. cit.*, s. 220–232.

30 Zob. S. Romanow, *Zarząd...*, *op. cit.* 126–127.

odrzućcenia spadku lub darowizny, nabycia, sprzedaży, dzierżawy, likwidacji przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa rolnego³¹.

Odnosić także należy regulację fińską. Co do zasady zarząd majątkiem dziecka sprawują rodzice, ale w przypadku decyzji z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej muszą uzyskać zgodę urzędu kuratorskiego³². Podobne rozwiązanie przewiduje ustawodawstwo węgierskie – zgodnie z nim w szczególności zgody urzędu kuratorskiego wymagają czynności dotyczące udziałów lub akcji dziecka w spółkach kapitałowych³³.

Na szczególną uwagę zasługują rozwiązania dotyczące zarządu majątkiem dziecka obowiązujące w stanie Kalifornia. Jeżeli majątek dziecka nie przekracza kwoty 20 000 USD, zasadniczo pozostaje on w bezpośrednim zarządzie rodziców. W wypadku majątku o wartości przekraczającej przedmiotową kwotę sąd jest uprawniony do przekazania zarządu majątkiem wykwalifikowanemu doradcy – kuratorowi³⁴. Z kolei pieniądze mogą zostać zdeponowane u Skarbnika Hrabstwa lub na specjalnym koncie bankowym, skąd wypłat można dokonywać jedynie za zgodą sądu³⁵. Kuratorem majątku może być dowolna osoba pełnoletnia lub firma powiernicza. Jego obowiązkiem jest przejęcie kontroli nad majątkiem, w razie potrzeby zarejestrowanie tytułów własności oraz zarządzanie nim i inwestowanie. Opiekun ma obowiązek wypłacenia małoletniemu korzyści płynących z zainwestowanego majątku według własnego rozeznania³⁶.

2. Czynności zarządu udziałami w kapitale zakładowym spółki z o.o.

2.1. Prawa udziałowe wspólnika spółki z o.o.

Pojęcie udziału w kapitale zakładowym spółki z o.o. ma kilka znaczeń. Z punktu widzenia zarządu udziałem jako składnikiem majątku dziecka istotne jest rozumienie udziału jako wyznacznika – poprzez określenie ogółu praw i obowiązków wspólnika

31 Zob. § 1643, § 1821, § 1822 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/index.html (28.11.2021).

32 Zob. K. Kurki-Suonio, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European... op. cit.*, s. 226.

33 Zob. E. Weiss, O. Szeibert, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European... op. cit.*, s. 230–231.

34 CALIFORNIA UNIFORM TRANSFERS TO MINORS ACT [3900–3925], www.leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=PROB&division=4.&title=&part=9 (29.11.2021)

35 PROBATE CODE. ARTICLE 2. [3410–3413], www.leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=PROB&division=4.&title=&part=8.&chapter=2.&article=2 (29.11.2021)

36 Uniform Transfers to Minors Act (CUTMA) and Trusts Comparison Chart (CA) by Practical Law Trusts & Estates, [content.next.westlaw.com/Document/I231c0e687f0611e498db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default](http://content.next.westlaw.com/Document/I231c0e687f0611e498db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default) (29.11.2021)

wobec spółki – statusu prawnego wspólnika³⁷. Szczegółowa analiza zakresu oraz charakteru tych praw i obowiązków wykracza poza ramy niniejszego opracowania. Dalsze uwagi skupiać się będą na uprawnieniach o charakterze korporacyjnym, a zatem takich, których realizacja prowadzi w konsekwencji do osiągnięcia przez wspólnika korzyści majątkowych, służąc tym samym do realizacji uprawnień o charakterze majątkowym³⁸. Należą do nich w szczególności takie uprawnienia, jak prawo do uczestnictwa w zgromadzeniu wspólników oraz prawo głosu³⁹, prawo do zaskarżania uchwał wspólników⁴⁰, prawo do indywidualnej kontroli spółki przez wspólnika⁴¹, prawo żądania rozwiązania spółki⁴², prawo do wytoczenia powództwa na rzecz spółki⁴³.

Zauważyć przy tym należy, że kategoria czynności podejmowanych w związku z wykonywaniem praw udziałowych nie jest jednolita. W sytuacji głosowania na zgromadzeniu wspólników przybiera postać złożenia oświadczenia woli składającego się na uchwałę spółki⁴⁴, a w przypadku na przykład żądania rozwiązania spółki jest to czynność procesowa w postaci wniesienia i popierania powództwa w tym przedmiocie. Wykonywanie prawa indywidualnej kontroli działalności spółki przyjmuje z kolei postać czynności faktycznych polegających na analizie jej dokumentacji lub pozyskiwania informacji od członków zarządu spółki. Wydaje się, że z punktu widzenia przedmiotu niniejszego opracowania najistotniejsze znaczenie mają akty głosowania wspólnika, albowiem to one decydują o biegu spraw spółki istotnych z punktu widzenia sfery interesów dziecka będącego wspólnikiem.

Realizacja uprawnień o charakterze korporacyjnym stanowi zatem instrument wpływu na bieg spraw spółki, a tym samym na los jej majątku. W szczególności los ten kształtowany jest przez uchwały wspólników, którzy podejmują kluczowe decyzje dotyczące spółki. Innymi słowy, wpływ na bieg spraw spółki uzyskuje się poprzez wykonywanie tego rodzaju uprawnień. Wykonywanie przez wspólnika uprawnień właścicielskich o charakterze korporacyjnym nie wyczerpuje katalogu czynności związanych z udziałem. Mogą to być także uprawnienia o charakterze majątkowym, np. polegające na prawie do rozporządzenia udziałem⁴⁵ czy też prawie do żądania

37 Tak I. Weiss, A. Szumański, (w:) W. Pyzioł, I. Weiss, A. Szumański, *Prawo spółek*, Warszawa 2014, s. 344.

38 Zob. I. Weiss, A. Szumański, (w:) W. Pyzioł, I. Weiss, A. Szumański, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 370; A. Herbet, (w:) *System...*, *op. cit.*, s. 409.

39 Zob. art. 242 k.s.h., art. 243 § 1 k.s.h., art. 227 § 2 k.s.h.

40 Zob. art. 249 k.s.h., art. 252 k.s.h.

41 Zob. art. 212 k.s.h.

42 Zob. art. 271 k.s.h.

43 Zob. art. 295 k.s.h.

44 Zob. Z. Radwański, (w:) *System Prawa Prywatnego*, t 2: *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002, s. 181.

45 W doktrynie zgłoszono pogląd, że czynności prawne mające za przedmiot udziały w spółce z o.o. a dotyczące dziecka wymagają – jeśli z okoliczności sprawy wynika, że przekraczają zakres zwykłego zarządu – zgody sądu opiekuńczego; tak A. Herbet, (w:) *System...*, *op. cit.*, s. 401–402.

zwrotu wniesionych do spółki – w trybie art. 177 k.s.h. – dopłat do jej kapitału zapasowego. Całości obrazu sytuacji prawnej właściciela udziału dopełniają obowiązki o charakterze majątkowym, spośród których na pierwszy plan wysuwa się obowiązek pokrycia objętych udziałów.

Wskazać należy, że decyzje podejmowane w wykonaniu praw udziałowych dotyczą w pierwszej kolejności spółki. Jako osoba prawna jest ona bowiem samodzielny podmiotem prawa odrębnym w stosunku do jej wspólników⁴⁶. W konsekwencji posiada swój własny majątek, który nie jest majątkiem wspólników. Nie oznacza to jednakże, że decyzje te nie wpływają na sferę prawną wspólników zarówno w wymiarze majątkowym, jak i prawno-organizacyjnym. Stan majątkowy spółki kształtowany decyzjami wspólników wpływa bowiem na wartość udziałów wspólnika w jej kapitale zakładowym, a zatem na wartość składnika majątku wspólnika, jaki stanowią. Nadto konsekwencje niektórych uchwał materializują się bezpośrednio w sferze majątkowej wspólnika poprzez powstanie konkretnych roszczeń czy to po jego stronie, czy to po stronie spółki. Tytułem przykładu wskazać należy roszczenie o wypłatę dywidendy czy też roszczenie o pokrycie nowo utworzonych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki, będące następstwem podjęcia przez wspólników stosownych uchwał.

Reasumując, podkreślić należy, że wykonywanie praw udziałowych – jakkolwiek odbywa się w ramach formy organizacyjno-prawnej, jaką stanowi spółka z o.o. – dotyczy w swej istocie sfery prawnej wspólnika. Czynności podejmowane w ramach spółki wywierają bowiem skutki także dla wspólnika zarówno na płaszczyźnie majątkowej, jak i organizacyjno-prawnej.

2.2. Wykonywanie praw udziałowych a zarząd majątkiem dziecka

Wspólnik realizuje swoje uprawnienia właścicielskie w spółce poprzez wykonywanie praw związanych z udziałem. Powstaje zatem pytanie, czy realizacja tych uprawnień przybierająca postać na przykład udziału w zgromadzeniu wspólników i głosowaniu nad podjęciem konkretnych uchwał czy też zaskarżeniu uchwał powziętych z naruszeniem ustawy lub przy zaistnieniu przesłanek wzruszenia uchwały określonych w przepisie art. 249 § 1 k.s.h. stanowi zarząd majątkiem w rozumieniu przepisu art. 101 § 1 k.r.o. Negatywnej odpowiedzi na to pytanie udzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lutego 2019 r.⁴⁷, wskazując, że „udział rodzica w charakterze przedstawiciela ustawowego dziecka w podejmowaniu uchwały przez zgromadzenie wspólników nie jest, niezależnie od treści uchwały, czynnością zarządu w rozumieniu art. 101 § 1 KRO”. W konsekwencji – według Sądu – podjęcie uchwały nie podlega kwalifikacji jako czynność przekraczająca lub nieprzekraczająca zwykły zarząd w ro-

46 Zgodnie z przepisem art. 12 k.s.h. spółka z o.o. powstaje z chwilą jej wpisu do rejestru przedsiębiorców, uzyskując osobowość prawną.

47 Zob. wyrok SN z dnia 14 lutego 2019 r., IV CSK 100/18, opub. Legalis nr 1874801.

zumieniu przepisu art. 101 § 1 k.r.o. Uzasadniając swe stanowisko, Sąd wskazał, że uchwała zgromadzenia wspólników stanowi czynność spółki, a nie jej wspólników. Oświadczenie woli, jakim jest akt głosowania na zgromadzeniu wspólników, stanowi jedynie składnik czynności spółki przybierającej postać uchwały⁴⁸.

Na kanwie przedstawionego poglądu rodzą się następujące spostrzeżenia. Podzielić należy pogląd Sądu Najwyższego na charakter prawny aktu głosowania wspólnika na zgromadzeniu wspólników spółki z o.o. W istocie rzeczy oświadczenie woli wspólnika wyrażone w trakcie głosowania stanowi element składowy uchwały wspólników i sam w sobie nie stanowi czynności prawnej wspólnika. Wydaje się jednak, że wyprowadzony przez Sąd wniosek z tego stanu rzeczy, że akt głosowania nie stanowi czynności w rozumieniu art. 101 § 1 k.r.o., nie jest zasadny. Zauważyć bowiem należy, że *ratio legis* analizowanej normy sprowadza się do ochrony majątku dziecka. W tym stanie rzeczy zakres przedmiotowy oświadczeń woli wpływających na ten stan winien być z natury rzeczy wykładany rozszerzająco i obejmować wszelkie oświadczenia woli niezależnie od postaci, jaką przyjmują. Zasadnicze kryterium kwalifikacji danej czynności jako stanowiącej zarząd majątkiem dziecka stanowi jej związek z przedmiotem wchodzącym w skład majątku dziecka⁴⁹. W konsekwencji nie można ograniczać czynności podlegających reżimowi art. 101 k.r.o. do czynności faktycznych, prawnych lub procesowych, albowiem podejście takie prowadzi do zawężenia zakresu ochrony wbrew intencji ustawodawcy⁵⁰. Podkreślić bowiem należy, że akty podejmowane w ramach wykonywania praw udziałowych wspólnika spółki z o.o. wywierają wpływ – zarówno pośredni jak i bezpośredni – na sferę prawną wspólnika. Wydaje się zatem, że nie istnieje podstawa do ich wyłączenia z zakresu czynności, o których mowa w przepisie art. 101 k.r.o. Pogląd odmienny prowadziłby do wniosku, że istnieje szeroki obszar oświadczeń woli składanych przez przedstawiciela ustawowego dziecka w ramach jego uczestnictwa w spółkach prawa handlowego, które – wywierając istotny wpływ na stan majątku dziecka – nie podlegają kontroli sądu.

Pogląd o niedopuszczalności kwalifikowania czynności z zakresu wykonywania praw udziałowych jako przynależnych do katalogu określonego w przepisie art. 101 zgłosił także Andrzej Kidyba. Podkreśla on, że w przypadku zbiegu relacji prawnorodzinnych i prawnohandlowych należy przyznać prymat tym drugim. Wynika

48 Na temat charakteru prawnego uchwał zgromadzenia wspólników zob. szerzej Z. Radwański, (w:) System..., *op. cit.*, s. 180–181.

49 Zob. P. Wicherek, (w:) M. Fras, M. Habdas (red.), Kodeks..., *op. cit.*

50 Problem ten zdaje się zauważać także Sąd Najwyższy, który w uzasadnieniu analizowanego orzeczenia podaje, że „[...] jeżeliby nawet opowiedzieć się za rozszerzającą wykładnią art. 101 § 3 KRO i dopuścić zastosowanie tego przepisu także w odniesieniu do wykonywania przez rodziców jako przedstawicieli ustawowych dziecka – wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prawa głosu na zgromadzeniu wspólników, to trudno znaleźć racje przemawiające za tym, aby mogło to dotyczyć przypadków głosowania nad uchwałą o powołaniu w skład zarządu spółki”.

to z potrzeby ochrony interesów pozostałych wspólników, uczestników obrotu gospodarczego oraz samej spółki, jakiegokolwiek ograniczenia swobody działania spółki wymagają wyraźnej podstawy prawnej. Tymczasem prawo spółkowe nie konstruuje obowiązków wspólników w zakresie konieczności uzyskania zgody na głosowanie, co oznacza, że nie istnieją żadne podstawy dla wprowadzenia obowiązku uzyskania zgody sądu opiekuńczego na oddanie głosu przez przedstawiciela ustawowego małoletniego wspólnika w sprawie podjęcia uchwały dotyczącej zbycia nieruchomości przez spółkę⁵¹. W ocenie Autora powstaje wątpliwość, czy wymóg uzyskania zgody sądu opiekuńczego na podejmowanie czynności z zakresu wykonywania praw udziałowych małoletniego wspólnika może prowadzić do naruszenia interesów osób trzecich, których ochrona ma stanowić o prymacie norm prawa spółkowego nad normami prawa rodzinnego. Wydaje się, że zakres kognicji sądu opiekuńczego w sprawie o udzielenie zgody na czynność zarządu majątkiem dziecka obejmuje nie tyle rozstrzyganie o interesach osób trzecich, co ocenę skutków projektowanego oświadczenia woli dla sfery prawnej i ekonomicznej małoletniego. Innymi słowy, sąd nie wypowiada się o dopuszczalności bądź niedopuszczalności dokonania czynności przez spółkę oraz jej wpływu na sferę prawną osób trzecich, ale o treści stanowiska małoletniego wspólnika wobec projektowanej uchwały zgromadzenia wspólników. W tym kontekście wydaje się, że wymóg uzyskania zgody sądu na dokonanie czynności z zakresu praw udziałowych wydawanej według kryterium interesu małoletniego wspólnika nie stanowi ingerencji w zasady rządzące funkcjonowaniem spółki z o.o.

Reasumując powyższe, wskazać zatem należy, że akty wykonywania uprawnień udziałowych w spółce z o.o. przynależą do katalogu czynności zarządu majątkiem dziecka, o których mowa w przepisie art. 101 k.r.o. Konstatacja ta otwiera pytanie, czy regulacja k.r.o. dotycząca sposobu zarządu majątkiem dziecka stanowi należyty instrument ochrony majątku i osoby dziecka uczestniczącego w spółce z o.o. w sytuacji podejmowania decyzji przypisanych właścicielowi udziałów.

3. Wykonywanie praw udziałowych w świetle reguł zarządu majątkiem dziecka

Zgodnie z regulacją art. 101 § 3 k.r.o. czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka wymaga uzyskania zgody sądu opiekuńczego na jej dokonanie. Oznacza to, że przedstawiciel ustawowy dziecka zamierzający złożyć oświadczenie woli w realizacji prawa udziałowego – lub podjąć inną czynność z tego zakresu – musi w pierwszej kolejności ocenić, czy ciężar gatunkowy takiego oświadczenia lub czynności jest taki, że mogą one skutkować naruszeniem interesów majątkowych

51 Tak A. Kidyba, (w:) M. Dumkiewicz, A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, Komentarz do art. 243, LEX/el. 2022.

dziecka. Dokonanie takiej oceny może napotykać na istotne trudności. Spółka z o.o. jako forma organizacyjno-prawna prowadzenia działalności gospodarczej stanowi bowiem element życia gospodarczego charakteryzującego się wysokim stopniem skomplikowania i jednocześnie nieprzewidywalności. Innymi słowy, precyzyjne ustalenie skutków określonego sposobu głosowania lub też dokonania innych czynności związanych z wykonywaniem praw udziałowych może być trudne do przewidywania w chwili ich podejmowania. Trudności tej nie redukuje poddanie sprawy pod rozstrzygnięcie sądu opiekuńczego. Podkreślić bowiem należy, że także sąd w wielu przypadkach nie dysponuje instrumentarium umożliwiającym rozeznanie interesu dziecka w kontekście planowanego wyrażenia woli w postaci głosowania lub dokonania czynności prawnej. Jej wpływ na majątek dziecka ujawni się bowiem dopiero w przyszłości i determinowany będzie wieloma zmiennymi nieznanymi w chwili podejmowania rozstrzygnięcia. W tej sytuacji stawiany przez doktrynę wymóg oceny przez sąd opiekuńczy ustalenia celowości czynności z gospodarczego punktu widzenia może nie być możliwy do realizacji. Tytułem przykładu wskazać należy głosowanie w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego spółki z o.o. Konsekwencją podwyższenia kapitału jest powstanie po stronie wspólnika obowiązku pokrycia nowo utworzonych udziałów⁵². Z jednej zatem strony dziecko będące wspólnikiem musi spełnić świadczenie – pieniężne lub niepieniężne – tytułem pokrycia udziałów, z drugiej natomiast zwiększa się jego udział w majątku spółki. Nadto spółka zyskuje środki, które służyć mogą rozwojowi jej działalności i powiększeniu w przyszłości jej majątku, a tym samym wzrostowi majątku wspólnika. Ocena przez sąd zasadności ekonomicznej takiej decyzji – jeśli w ogóle możliwa w chwili podejmowania rozstrzygnięcia – wymaga wiedzy specjalnej, a w konsekwencji zasięgnięcia opinii biegłego sądowego. Istota spraw spółkowych powoduje jednak, że w wielu przypadkach dokonanie oceny – nawet po zasięgnięciu opinii biegłego – zasadności ekonomicznej aktów z zakresu wykonywania praw udziałowych nie będzie możliwe.

Trudności z merytoryczną oceną ekonomicznej zasadności czynności związanych z wykonywaniem praw udziałowych nie wyczerpują problemów powstających na tle poddania sprawowania zarządu nad udziałami dziecka w spółce z o.o. kontroli sądu opiekuńczego. Drugim obszarem tych trudności jest konieczność skorelowania okresu trwania postępowania w przedmiocie udzielenia zgody na dokonanie czynności z terminami odnoszącymi się do podejmowania decyzji wewnątrzspółkowych. Dotyczy to w szczególności zasad zwoływania i odbywania zgromadzenia wspólników. Zgodnie z przepisem art. 238 § 1 k.s.h. zgromadzenie wspólników zwołuje się poprzez zawiadomienie o jego miejscu i terminie wysłane co najmniej dwa tygodnie przed jego terminem. Uzyskanie zezwolenia na głosowanie w sprawie objętej porządkiem obrad w tak krótkim czasie – także z uwagi na niejednokrotną złożoność mate-

52 Do podwyższenia kapitału zakładowego spółki z o.o. stosuje się – na zasadzie art. 261 k.s.h. – przepis art. 154 § 3 k.s.h. zakazujący obejmowania udziałów poniżej ich wartości nominalnej.

rii objętej głosowaniem skutkującą koniecznością prowadzenia przez sąd opiekuńczy szczegółowego postępowania dowodowego celem ustalenia potencjalnego wpływu uchwały na majątek dziecka – może napotkać na istotne trudności.

Nie może także umykać naszej uwadze, że konieczność uzyskiwania zezwolenia sądu opiekuńczego na złożenie oświadczenia woli w wykonaniu praw udziałowych może negatywnie wpływać na działalność spółki, a tym samym na sferę prawną dziecka będącego jej udziałowcem. Dynamika działalności gospodarczej prowadzonej przez spółkę w wielu przypadkach wymaga podejmowania decyzji bezzwłocznie. W tym kontekście wydłużenie tego terminu wynikające z konieczności przeprowadzenia postępowania może prowadzić do negatywnych konsekwencji z punktu widzenia efektywności podejmowanych przez spółkę decyzji gospodarczych.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że regulacje k.r.o. dotyczące zarządu majątkiem dziecka są nieprzydatne na gruncie wykonywania niektórych uprawnień udziałowych dziecka w spółce z o.o. W wielu przypadkach sąd opiekuńczy nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi dokonanie kontroli tych czynności pod kątem ich zgodności z interesem dziecka. Podkreślić należy, że w dużej mierze wynika to ze specyfiki spraw spółkowych powodującej, że konsekwencje konkretnych decyzji warunkowane są wieloma zmiennymi, często nieznanymi w chwili podejmowania rozstrzygnięcia. Nadto procedura postępowania w przedmiocie udzielenia zgody na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd nie przystaje do terminów podejmowania uchwał w spółce z o.o. Życie spółkowe – determinowane w praktyce obrotu dynamiką zdarzeń gospodarczych – wyprzedza zazwyczaj porządek czynności postępowania sądowego.

Podsumowanie i wnioski

Obowiązujący system zarządu majątkiem dziecka nie przystaje do wymogów prawa spółek. Reguły udzielania zgody na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd są całkowicie nieefektywne, co może wywoływać tendencję do ich nieprzestrzegania. Zauważyć przy tym należy, że problem nie dotyczy tylko ustawodawstwa polskiego. Jak bowiem wynika z przeglądu regulacji obcych dokonanego w niniejszym opracowaniu, większość z nich przyjmuje tożsame z polskimi rozwiązania w zakresie zarządu majątkiem dziecka lub znacznie do nich zbliżone, co czyni przedstawione powyżej problemy aktualnymi także na ich gruncie. W szczególności zatem pojawia się wątpliwość odnośnie do dopuszczalności kwalifikacji czynności związanych z wykonywaniem praw udziałowych w spółce jako czynności zarządu majątkiem dziecka wymagających zgody sądu opiekuńczego. Nadto kryteria wyodrębnienia czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu także pozostają w wielu krajach nieostre, czego przykładem są regulacje austriacka lub włoska. Zauważyć przy tym należy, że rozwiązania niemieckie, węgierskie czy fińskie wprost

wymagają zgody – odpowiednio sądu i kuratora – na czynności dotyczące posiadanych przez dziecko udziałów lub akcji czy też na decyzje o charakterze biznesowym. Stanowią zatem rozwiązania o wyższym stopniu restryktywności niż polskie.

Problemy te nie dotyczą natomiast państw takich jak Anglia, Walia, Szwajcaria, w których ustawodawca nie przewiduje szczególnego trybu zarządu majątkiem dziecka, pozostawiając tę kwestię wyłącznie w gestii władzy rodzicielskiej. Sposób sprawowania tej władzy podlega bowiem generalnej ocenie bez konieczności poddawania konkretnych czynności dotyczących zarządu majątkiem dziecka ocenie sądu opiekuńczego. Podobny wniosek można wyprowadzić w stosunku do regulacji francuskiej oraz belgijskiej, nie zawierają one bowiem w katalogu czynności zarządu wymagających zgody sądu czynności związanych z wykonywaniem praw udziałowych w ramach zarządu majątkiem dziecka.

Przeprowadzone rozważania prowadzą do wniosku, że rozwiązaniem problemu zarządu prawami udziałowymi dziecka w spółce z o.o. mogłoby być wyraźne wskazanie w ustawie, że zarząd ten nie podlega regulacji art. 101 § 3 k.r.o. Wyłączenie takie rozwiązałoby wątpliwości interpretacyjne powstające na tle kwalifikacji czynności z zakresu wykonywania praw udziałowych jako czynności zarządu majątkiem dziecka. Jednocześnie usuwałoby barierę prawidłowego funkcjonowania spółki, jaką stanowi dla niej konieczność pozyskiwania zgody sądu opiekuńczego na podejmowanie czynności spółkowych⁵³. Wreszcie niwelowałoby negatywne skutki nałożenia na sąd opiekuńczy obowiązku podejmowania rozstrzygnięć w warunkach braku po jego stronie instrumentów umożliwiających należyte rozeznanie skutków majątkowych podejmowanych w imieniu i na rzecz dziecka decyzji właścicielskich w spółce.

Nie sposób jednakże nie zauważyć, że wyłączenie szeroko rozumianych spraw spółkowych z zakresu czynności zarządu majątkiem dziecka może odbyć się z uszczerbkiem dla jego sfery majątkowej. Dlatego warto rozważyć wprowadzenie do polskiego systemu prawa instytucji zarządcy majątku dziecka na wzór prawa stanu Kalifornia. Powierzenie zarządu udziałami w spółce z o.o. należącymi do dziecka wysoce wykwalifikowanemu podmiotowi wydaje się rozwiązaniem służącym zabezpieczeniu interesów dziecka. W takim ujęciu zarząd mógłby być z jednej strony sprawowany w sposób adekwatny do potrzeb spółki, a jednocześnie poddanie jego rezultatów kontroli sądu służyłoby ochronie interesów dziecka. Kontrola taka miałaby charakter następczy i dotyczyła określonych przedziałów czasowych jego sprawowania. Stwarzałaby to możliwość rzetelnej oceny zasadności podejmowanych przez zarządcę decyzji z jednoczesnym uwzględnieniem okoliczności ich podejmowania. Istotną zaletą takiego rozwiązania jawi się usprawnienie procesu wykonywania uprawnień udziałowych dziecka poprzez brak konieczności uzyskiwania zgody

53 Na potrzebę zwiększenia autonomii zarządcy majątkiem dziecka powodowaną koniecznością uzyskiwania zgody sądu zwraca uwagę Krzysztof Gołębiowski; tak K. Gołębiowski, (w:) *Uwagi...*, *op. cit.*, s. 75

sądu na każdą czynność z zakresu zarządu udziałami oraz zapewnienie koordynacji podejmowanych decyzji, wynikające ze skupienia decyzyjności w rękach jednego podmiotu. Oczywiście powstaje pytanie o koszty sprawowania takiego zarządu, które w perspektywie musiałyby obciążać majątek dziecka. Nie zmienia to postaci rzeczy, że taki model zarządu prawami dziecka zdaje się zabezpieczać jego interesy w stopniu wyższym niż rozwiązania aktualnie obowiązujące.

Wydaje się, że istnieje potrzeba przeprowadzenia dyskusji w przedmiocie ewentualnej zmiany modelu sprawowania zarządu majątkiem dziecka w zakresie praw udziałowych związanych z jego uczestnictwem w spółkach prawa handlowego. Uwagi niniejszego opracowania dowiodły bowiem, że aktualna regulacja nie spełnia w należyтым stopniu wymagań współczesnego obrotu gospodarczego. Nie tylko nie realizuje swojego podstawowego celu, jakim jest ochrona majątku dziecka, ale także utrudnia prowadzenie działalności przez spółki.

BIBLIOGRAFIA

- Czemiel P., Siemion K., Zasady dziedziczenia udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością przez małoletniego spadkobiorcę, „Białostockie Studia Prawnicze” 2017, vol. 22, nr 3.
- Fiutak A., Odpowiedzialność rodziców za brak opieki nad dziećmi, „Studia Prawnicze KUL” 2018, nr 4 (76).
- Gajda J., (w:) K. Pietrzykowski (red.) Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2021, wyd. 7, Komentarz do art. 101 KRO, Legalis.
- Gołębiewski K., (w:) J. Jezior, K. Zagrobleny (red.), Uwagi dotyczące zarządu majątkiem dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską. Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego: księga pamiątkowa ku czci doktora Józefa Kremisa i doktora Jerzego Strzebińczyka, Wrocław 2019.
- Gromek K., Granice władzy rodzicielskiej, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 8.
- Gromek K., Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2020, wyd. 7, Komentarz do art. 101 KRO, Legalis.
- Herbet A., (w:) System Prawa Prywatnego, t. 17 A: Prawo spółek kapitałowych, red. S. Sołtysiński, wyd. 2, Warszawa 2015.
- Hausheer H., Achermann-Weber C., Wolf S., Questionnaire: Switzerland, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), European Family Law in Action, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Jędrejek G., Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany, Komentarz do art. 101, LEX/el 2019.
- Kidyba A., (w:) M. Dumkiewicz, A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, Komentarz do art. 243, LEX/el. 2022.
- Kurki-Suonio K., Questionnaire: Finland, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, European Family Law in Action, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Lowe N., Questionnaire: England and Wales, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), European Family Law in Action, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.

- Lund-Andersen I., Jeppesen-de Boer Ch., Questionnaire: Denmark, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer (red.), *European Family Law in Action*, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Pazdan M., (w:) *System Prawa Prywatnego*, t. 1: Prawo cywilne – część ogólna, red. M. Safjan, Warszawa 2007.
- Pintens W., Pignolet D., Questionnaire: Belgium, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European Family Law in Action*, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Pyziół W., (w:) W. Pyziół, I. Weiss, A. Szumański, *Prawo spółek*, Warszawa 2014.
- Radwański Z., (w:) *System Prawa Prywatnego*, t 2: Prawo cywilne – część ogólna, red. Z. Radwański, Warszawa 2002.
- Romanow S., Zarząd majątkiem dziecka sprawowany przez rodziców, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2021, nr 1.
- Roth M., Questionnaire: Austria, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European Family Law in Action*, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Słyk J., (w:) K. Osajda (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz 2020*, wyd. 8, Komentarz do art. 01 KRO, Legalis.
- Sołtysiński S., (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. I: Przepisy ogólne. Spółki osobowe, Komentarz do artykułów 1–150, Warszawa 2012.
- Weiss E., Szeibert O., Questionnaire: Hungary, (w:) K. Boele-Woelki, B. Braat, I. Curry-Summer, *European Family Law in Action*, vol.: III Parental Responsibilities, Antwerp–Oxford 2005.
- Wicherek P., (w:) M. Fras M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Komentarz do art. 101, System Informacji Prawnej Lex.
- Zegadło R., Zarząd majątkiem dziecka, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 18.